herpy

GEKONY

Kimberley rough knob-tailed gecko

Nephrurus sheai

Duży, krępy gekon z rodzaju gekonów guzoogonowych, pochodzący ze skalistych terenów północnej Australii w regionach Kimberley i Top End, o kolczastej skórze, wyraźnie prążkowanych palcach i małej gałce na końcu ogona. Jest aktywny nocą, żywi się owadami i w hodowli został opisany tylko pobieżnie, dlatego ten poradnik opiera się na blisko spokrewnionym *Nephrurus amyae*.

Rodzina: Carphodactylidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**9-12 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Skalny i naziemny**
Środowisko	**Sawanna i tereny skaliste**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 45 × 30 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-32 °C**
Temperatura w nocy	**20-23 °C**
Wilgotność	**30-50%**
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**12-24 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Zniesienia w roku	**2-4**
Inkubacja	**80-100 dni** przy 27-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik III**
Załącznik unijny	**Załącznik C**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Nephrurus sheai to duży gekon guzoogonowy o zwartym ciele, szerokiej głowie i dużych oczach. Ogon jest krótki i kończy się małą kulką, tak zwaną gałką, którą gekon porusza, gdy czatuje na zdobycz. Skóra pokryta jest ostrymi guzkami, ale na tylnej części ciała i udach są one tylko umiarkowanie kolczaste, a więc mniej szorstkie niż u blisko spokrewnionego *Nephrurus amyae*. Dobrą cechą rozpoznawczą są palce z wyraźnymi brązowo-białymi prążkami.

Gatunek opisano w 1994 roku i nazwano na cześć australijskiego lekarza weterynarii i herpetologa Glenna Shei. Należy do grupy skupionej wokół *Nephrurus asper* i osiąga do 12 cm długości od pyska do kloaki. To nieco mniej niż *N. amyae*, ale więcej niż *N. asper*. Brak wiarygodnych danych dotyczących masy ciała.

Gatunek jest rzadko spotykany w hodowli. Jest aktywny nocą, w ciągu dnia pozostaje w ukryciu, a na łowy wyrusza po zmroku. Przestraszony podnosi się na wyprostowanych nogach i może wydać z siebie chrapliwe szczeknięcie, ale jest niegroźny.

Występowanie i środowisko

Gatunek występuje w północnej Australii, na Terytorium Północnym i w regionie Kimberley na północy Australii Zachodniej. Miejsce typowe leży nad Magela Creek w Kakadu na Terytorium Północnym. Stamtąd zasięg rozciąga się przez okolice Katherine i Victoria River aż po Kalumburu, Mitchell Plateau i Prince Regent River na północnym zachodzie oraz na południe do Halls Creek i Fitzroy Crossing.

Dokładna granica zasięgu nie została wyznaczona, dlatego mapa pokazuje jedynie przybliżony region. Australia co do zasady nie zezwala na eksport dzikich gadów, więc zwierzęta poza tym krajem pochodzą z rozmnożeń w niewoli.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Gekon zamieszkuje tereny skaliste i suche lasy: kamieniste zbocza, wąwozy, wychodnie skalne, suche jaskinie i lasy sawannowe z rozproszonymi drzewami. W dzień kryje się w szczelinach, jamach i pod kamieniami, a po zmroku poluje na ziemi na owady i inne drobne zwierzęta.

Klimat w obszarze występowania jest tropikalny, monsunowy: ciepła i wilgotna pora deszczowa trwająca mniej więcej od listopada do kwietnia oraz długi, suchy i nieco chłodniejszy okres przez resztę roku. W terrarium odpowiada to suchemu terrarium z małą wilgotną kryjówką. Temperatury i wilgotności w samych kryjówkach nie zmierzono.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o utrzymaniu *Nephrurus sheai* jest skromna. Wymiary i parametry klimatyczne zaczerpnięto od blisko spokrewnionego *Nephrurus amyae*, który jest znacznie lepiej poznany w hodowli. Podobne wymagania mają także *Nephrurus wheeleri* i *Nephrurus levis*.

Gatunek jest naziemny, więc liczy się powierzchnia dna, a wysokość ma niemal drugorzędne znaczenie. Dorosłe zwierzę potrzebuje co najmniej 60 × 45 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość). Para potrzebuje co najmniej 80 × 40 cm powierzchni dna, a większe terrarium jest zawsze lepsze. Nigdy nie trzymaj razem dwóch samców.

Podłożem jest piasek o głębokości 2-3 cm w suchej części. Zapewnij dwie-trzy kryjówki na zwierzę, np. z kory korkowej, sztuczne jaskinie skalne lub odwróconą podstawkę pod doniczkę. Na jednym końcu ustaw zamkniętą wilgotną kryjówkę, np. plastikowy pojemnik z otworem w boku i lekko wilgotnym piaskiem. Służy ona podczas linienia, a później do składania jaj. Reszta terrarium jest sucha, a dobre otwory wentylacyjne zapobiegają zastojowi powietrza.

TEMPERATURA

Utrzymuj w terrarium 24-28 °C w dzień oraz miejsce ciepłe o temperaturze 30-32 °C, np. z matą grzewczą pod jednym końcem, tak aby zwierzę mogło samo wybierać. W nocy temperatura może spaść do 20-23 °C.

Choć gatunek pochodzi z ciepłego kraju, dzień spędza w ukryciu i zawsze musi mieć do dyspozycji chłodny koniec poniżej 28 °C. Nocne gekony guzoogonowe nie potrzebują lamp grzewczych ani miejsc do wygrzewania, a światło z góry może je stresować. Całe ogrzewanie steruj termostatem i mierz temperaturę cyfrowym termometrem zarówno przy miejscu ciepłym, jak i w chłodnym końcu.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza wynosi 30-50 %, a większa część terrarium jest sucha. Raz lub dwa razy w tygodniu wieczorem lekko zrosić terrarium, aby gekon mógł zlizywać krople z kamieni i wystroju. Niska, stabilna miska z wodą nie zaszkodzi.

Najważniejsza jest wilgotna kryjówka, w której piasek przez cały rok utrzymuje się lekko wilgotny. To tutaj zwierzę linieje i tutaj samica składa jaja. Wymień piasek, jeśli zacznie brzydko pachnieć lub pleśnieć.

OŚWIETLENIE I UVB

Gekon jest aktywny nocą i niewiele korzysta ze światła. Słabe oświetlenie UVB może zwiększyć aktywność zwierząt i zapewnić pewniejszą gospodarkę wapniową, ale radzą sobie one również bez niego, jeśli pokarm dostarcza witaminy D3. UVB jest więc opcjonalne.

Użyj świetlówki UVB dla gatunków cieniolubnych (strefa Fergusona 1), np. świetlówki T5 5 %, nad częścią terrarium, tak aby zawsze był dostępny cień. Długość dnia dostosuj do pory roku: 12-14 godzin latem i krótszy dzień zimą. W nocy musi być ciemno, bez kolorowego oświetlenia nocnego.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Gatunek jest owadożerny. W naturze gekony guzoogonowe zjadają wszystko, od mrówek i pająków po karaczany, świerszcze, skorpiony, larwy i chrząszcze, a nawet mniejsze gekony i scynki. Dorosłe osobniki dostają żywe owady trzy do pięciu razy w tygodniu, najlepiej urozmaicony zestaw świerszczy i karaczanów. Mącznik jest przyjmowany przez wiele zwierząt, ale reagują na niego słabiej, ponieważ mało się porusza. Nie wypuszczaj naraz zbyt wielu owadów, bo to stresuje zwierzę.

Tuż przed karmieniem lekko oprósz owady wapniem z witaminą D3, raz w tygodniu podaj preparat multiwitaminowy, a owady przed podaniem karm zieleniną. Ogon jest magazynem tłuszczu, a pełny ogon świadczy o dobrej kondycji zwierzęcia. Samice po złożeniu jaj powinny dostawać więcej pokarmu.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gekony guzoogonowe tolerują branie na ręce, ale nie są tak spokojne jak wiele innych gekonów. Bierz zwierzę na ręce rzadko i krótko, siedząc nisko, bo nie jest to gatunek wspinający się i może spaść. Nigdy nie chwytaj za ogon.

Samiec i samica mogą prawdopodobnie żyć razem, tak jak u *N. amyae*, ale dwóch samców nigdy nie wolno łączyć. Zwracaj uwagę na ugryzienia, utratę masy ciała i zwierzęta, które ciągle się chowają, a w razie niepokoju rozdziel je. W dzień gekon śpi w kryjówce i trudno go dostrzec, zanim zgaśnie światło.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce rozpoznaje się po wyraźnym zgrubieniu u nasady ogona, gdzie znajdują się kieszenie hemipenisów, oraz po porach przedkloakowych. Wymaga to lupy i zwierzęcia na tyle dużego, by szczegóły były widoczne. Wiek osiągnięcia dojrzałości płciowej nie jest udokumentowany dla tego gatunku, ale blisko spokrewnione gatunki dojrzewają po 12-24 miesiącach. Samice przed dopuszczeniem do rozrodu muszą być w pełni wyrośnięte i w dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

Rozmnażanie tego gatunku jest praktycznie nieudokumentowane. U *N. amyae* z centralnej Australii rozród pobudza zimowanie trwające około sześciu tygodni w temperaturze ok. 10 °C. *N. sheai* żyje w tropikach, gdzie pora sucha jest znacznie cieplejsza, dlatego bezpiecznym wyborem jest łagodniejszy okres spoczynku z obniżeniem temperatury o kilka stopni i krótszym dniem. Przerwij karmienie tydzień wcześniej i stopniowo obniżaj temperaturę.

Po okresie spoczynku podnosi się temperaturę w ciągu tygodnia, wznawia karmienie, a kopulacja następuje zwykle kilka tygodni później. Uważaj, aby samiec nie był zbyt natarczywy, i rozdziel zwierzęta, jeśli samica zacznie się stresować.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Ciężarna samica wyraźnie grubieje, a duże jaja są widoczne przez skórę brzucha mniej więcej dwa tygodnie przed złożeniem. Gekony guzoogonowe składają 1-2 jaja naraz, najczęściej dwa. Liczba zniesień w sezonie nie jest udokumentowana dla *N. sheai*; u *N. amyae* wynosi zwykle 2-4.

Daj samicy zamknięty plastikowy pojemnik z 7-8 cm lekko wilgotnego piasku do złożenia jaj. Jeśli brakuje jej odpowiedniego miejsca, może zatrzymać jaja, co jest niebezpieczne. Przez cały sezon zapewnij jej dużo owadów i wapnia.

INKUBACJA

Ostrożnie przenieś jaja do małego pojemnika z wilgotnym podłożem, nie obracając ich, i zaznacz ich górną stronę. Dobrze sprawdza się perlit zmieszany z wodą w proporcji 1:1 wagowo. Utrzymuj w inkubatorze stabilną temperaturę 27-29 °C. Wyklucie następuje po 80-100 dniach, tak jak u *N. amyae*. Nie wyrzucaj jaj zbyt wcześnie, bo niektóre potrzebują więcej czasu.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode trzyma się pojedynczo w małych pojemnikach z piaskiem, kryjówką i małą wilgotną kryjówką, w tej samej temperaturze co dorosłe, i pięć razy w tygodniu podaje się im małe owady oprószone wapniem. Często linieją, dlatego wilgotna kryjówka musi być zawsze dostępna, a wzrost na początku jest powolny.

Zdrowie i częste błędy

Choroby tego gatunku nie zostały opisane. U gekonów guzoogonowych większość problemów wynika z niewłaściwej wilgotności, niewłaściwej temperatury lub niedoborów w diecie. Typowe błędy to:

- Za mało wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u samic składających jaja i u młodych zwierząt. Prowadzi to do miękkich kości i drżenia.
- Resztki wylinki na palcach i wokół oczu, jeśli zwierzęciu brakuje wilgotnej kryjówki.
- Problemy ze złożeniem jaj, jeśli samica nie ma odpowiedniego, wilgotnego miejsca do składania. Zwierzę, które siedzi w napięciu z rozdętym brzuchem i nie składa jaj, musi trafić do weterynarza.
- Odwodnienie, jeśli całe terrarium jest skrajnie suche.
- Piasek połykany razem ze zdobyczą. Karm w niskiej misce i używaj drobnego, czystego piasku.

Zdrowe zwierzę jest dobrze odżywione, zwłaszcza w ogonie, ma jasne oczy i jest aktywne nocą. Jeśli zwierzę traci na wadze, nie je przez kilka tygodni lub wydaje się osłabione, zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.